

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

POSISJONEN TIL AGENCY PÅ INKLUDERENDE OPPLÆRINGSSYSTEMER

Andre utgave

Dette dokumentet er en oppdatering av – og andre utgave av – posisjonen til European Agency for Special Needs and Inclusive Education (Agency) om inkluderende opplæringssystemer, som ble publisert i 2015. Den skisserer en forent visjon for og de viktige egenskapene ved inkluderende opplæringssystemer. Et separat **dokument med bakgrunnsinformasjon** legger frem bevisene og litteraturen som ligger til grunn for denne 2022-oppdateringen av Agency-posisjonsdokumentet.

Den ultimate visjonen for inkluderende opplæringssystemer forstås som en ambisjon – et mål og en horisont – som Agency-medlemslandene kan samkjøre retningslinjene for arbeid med utvikling av politikk og retningslinjer opp imot. I målet om effektivt å støtte medlemslandene i å nå dette målet anerkjenner Agency at alle er på forskjellige stadier i tankene og handlingene rundt visjonen for inkluderende opplæringssystemer. Derfor er visjonen fokuspunktet og inspirasjonen for å gå videre med samarbeidet med medlemslandene i de kommende årene.

Når Agency reflekterer over 25 års arbeid med medlemslandene, er visjonen for inkluderende opplæringssystemer som ble beskrevet i posisjonsdokumentet fra 2015, fortsatt konstant:

Alle elever i alle aldre skal få tilgang til meningsfulle læremuligheter av høy kvalitet i sine lokalsamfunn, sammen med venner og medelever.

Men konteksten for samarbeid på internasjonalt og europeisk nivå har forandret seg mye. Det er helt avgjørende at Agency-posisjonsdokumentet holdes

oppdatert, så dette dokumentet er en oppdatering av originalversjonen fra 2015.

Utdanningssystemer i hele Europa møter stadig økende utfordringer. Årsaken er konflikter, migrering, pandemier, klimaendringer, teknologisk utvikling og samfunnsmessige endringer. Mange av disse utfordringene kan øke ulikhetene som **Global Education Monitoring Report 2020 [Global overvåkingsrapport for utdanning, 2020]** foreslår at vanligvis er assosiert med:

... kjønn, fjernhet, rikdom, funksjonshemming, etnisitet, språk, migrering, forskyvning, fengsling, seksuell orientering, kjønnsidentitet og -uttrykk, religion og andre trosoppfatninger og holdninger (UNESCO, 2020, s. 4).

Nasjonal lovgivning, politikk og retningslinjer må anerkjenne rettighetene til alle elever og aktivt hindre diskriminering, forsterkning av stereotyper og marginalisering som er til stede, for alle elever som kan være sårbare for å bli ekskludert fra inkluderende opplæring av ulike årsaker.

Nåværende kontekst med konflikter og COVID-19-pandemien er en mulighet til å stoppe opp og tenke over hvor motstandsdyktige utdanningssystemene er, og hvordan de forbereder alle elever på livet i stadig mer usikre tider. Nå som den fulle virkningen på de unges læring, mentale helse og velvære har blitt mer tydelig, er det aktuelt å tenke over en ny sosial kontrakt for utdanning, slik det er beskrevet i **Reimagining our futures together [Et nytt syn på fremtiden sammen]** (International Commission on the Futures of Education, 2021). Dette fremhever behovet for at **utdanning skal være en «delt sosial forpliktelse» – en av de viktigste menneskerettighetene – for å styrke alles kapasitet til å bry seg og til samarbeid på alle samfunnsnivåer.**

De sosiale, utdanningsmessige og økonomiske fordelene med inkludering er godt dokumentert. Uansett er det av største betydning at alle land svarer på det politiske kravet, og det viktige etiske

kravet, om å strebe etter mer inkluderende samfunn. Ved å styrke forpliktelsen til **bærekraftige utviklingsmål** bør landene sørge for **større klarhet rundt prinsippene som underbygger en mer helhetlig tilnærming til det å investere i kvalitet for alle elever.**

Landenes juridiske rammeverk må innlemme forpliktelsene som er beskrevet i internasjonale konvensjoner og europeisk kommunikasjon, slik at det sikrer både likeverdighet og antidiskriminering. Lovgivningen bør sikre universell og lik tilgang til inkluderende opplæring uten diskriminering. Det må fremheve at segregering er en form for diskriminering, og det er også mangelen på tilbud av nødvendige justeringer for å sikre at personer med funksjonsnedsettelse opplever alle menneskerettigheter på lik linje med andre.

Lovgivning, politikk og retningslinjer bør fokusere på forebygging og intervensjon for å hjelpe alle elever med å overvinne lærevansker og delta fullt ut, i tråd med den ultimate visjonen om at alle elever i alle aldre skal få utdanning i lokalsamfunnene sine, sammen med venner og medelever.

Og noe veldig viktig er at for å takle dagens utfordringer **må alle utdanningsaktører øke forståelsen av inkluderende opplæring til å inkludere ALLE elever (UNESCO, 2020).** Dette omfatter å **eliminere diskriminering, forsterkning av stereotyper og marginaliseringsmekanismer som ekskluderer elever fra muligheter på lokale skoler og i lokalsamfunn.** Nasjonale strategier som målretter mot bestemte minoritetsgrupper, bør utvides til å håndheve rettighetene til utdanning og sikre at alle elever betyr noe.

I sentrum av planleggingen ligger behovet for klarhet rundt hva inkluderende opplæring betyr. **Inkludering i opplæring og likeverdighet bør ikke anses som separate retningslinjer, men som prinsipper som underbygger og gir informasjon til alle nasjonale retningslinjer.** Dette inkluderer personer innen styring, læreplan, vurdering,

kvalitetssikring, overvåking og evaluering, lærerutdanning og finansierings- og ressursfordeling.

Fundamentalt for kvalitetsressurser er utviklingen av nøkkelkompetanser gjennom faglige læringsmuligheter. Slik kompetanse må gjøre det mulig for alle aktører innen utdanning å heve oppnåelsen og resultatene for hele utdanningssystemet. Lærere bør kunne tilpasse eller modifisere læreplanen for å sørge for relevante muligheter for alle elever, med forbehold om alternativ eller separat læreplan. **Personlig tilpasset tilnærming bør engasjere alle elever, støtte aktiv deltakelse og gi dem en stemme i læreprosessen.**

Fleksibel finansiering og likeverdig ressursfordeling bør fokusere på å **øke kapasiteten for skoler og lokalsamfunn til å respondere på mangfold og støtte alle elever.** Finansieringsmetodene må vurdere problemstillinger rundt elevenes kryssende behov. I større grad anerkjennes det at elever identifiserer overlapping og ofte representerer flere dimensjoner av mangfold. Elevene kan være utsatt for forskjellige typer diskriminering og ulemper på grunn av kombinasjonen av identiteter. Det er tydelig at det å sette en merkelapp på elever, og spesielt det å bruke merkelapper til å avgjøre ressursbruk eller tilgang til ressurser kan påvirke likeverdigheten.

Den økende anerkjennelsen av elevenes mangfold og kompleksitet krever mer samarbeid. Det kommer også til å kreve en endret rolle for fagpersoner innen utdanning, som må være forberedt på å tilby mer personlig tilpasset opplæring, økt bruk av digitale teknologier og mer varierte læringsveier. Det vil i økende grad kreves at skolefelleskapene engasjerer seg i en prosess med å utforme et nytt konsept av begrepet «skole» som en institusjon som tilbyr mer enn bare å formidle læreplanens innhold.

Partnerskap og nettverk med aktørene og lokalsamfunnene kommer til å bli mer og mer viktig idet institusjoner (deriblant staten, departementer, regionale eller lokale myndigheter og skoler), organiserer og samarbeider på forskjellige måter for å etablere samarbeid mellom sektorer. Et slikt arbeid må omfatte en forståelse av det bredere økosystemet for inkluderende opplæringsystemer. Det må også ta hensyn til det

som i størst grad påvirker læring og deltakelse i og på tvers av systemnivåer, slik at elevenes progresjon og ressurskontinuitet sikres i alle faser av utdanningen.

Etter COVID-19 kan det være rom for å **øke den samfunnsmessige bevisstheten rundt virkningen av segregering, isolasjon og ekskludering fra skolesystemet**. Dette bør underbygge en tilnærming for bedre håndtering av fremtidige kriser, som fokuserer på kapasitetsbygging for alle aktører og bruk av data for å sikre likeverdig tilgang, tilførsel og resultater for ALLE elever. En slik tilnærming bør tilpasses til å tilby ulike ruter og metoder, informert av landenes nåværende kontekst og tidligere historikk – med et fokus på kontinuerlig forbedring og ressurser for elevsentrert utdanning av høy kvalitet for alle.

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2022

Du kan sitere denne publikasjonen på følgende måte: European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2022. *Posisjonen til Agency på inkluderende opplæringsystemer*. Andre utgave. Odense, Danmark

Finansiert av Den europeiske union. Men synspunkter og meninger som uttrykkes, er kun forfatterens egne, og reflekterer ikke nødvendigvis EUs eller Europakommisjonens synspunkter og meninger. Verken EU eller Europakommisjonen kan holdes ansvarlig for dem.